

Author: Andor, Wesselényi-Garay

Affiliation: Óbuda University

Title: CAN SOMEONE WHO HAS EVERYTHING PRESCRIBED PLAY?

Citation: Metszet, Vol 16, No 4 (2025), pp 44-49,

DOI: 10.33268/Met.2025.4.7

<https://doi.org/10.33268/Met.2025.4.7>

Received: 28 May 2025

Accepted: 13 June 2025

Published: 18 July 2025

REFORMED CHURCH KINDERGARTEN,
GYÖMRŐ, HUNGARY

ARCHITECT: DEZSŐ EKLER

Launched in 2018 by the Reformed Church in Hungary and financially supported by government funding, the nationwide kindergarten development program aimed to provide modern educational environments. One such kindergarten being the Gyömrő kindergarten. Despite a

tight urban site, the building achieves spatial generosity and a playful, complex architectural language through a rational, rectangular floor plan and a rising gabled roof that reflects the internal hierarchy of spaces. The design strategically integrates curved wall elements and varied ceiling heights, creating a spatial rhythm that evokes architectural metaphors rather than mere functional solutions. Ekler's approach blurs the line between building and monument, merging practical needs with poetic form. The kindergarten in Gyömrő thus becomes more than an educational facility: it is an architectural statement that invites interpretation, a pedagogical landscape where spatial complexity fosters imagination, and a built response to the challenge of creating meaningful public architecture under prescriptive constraints.

01

HOGYAN TUD JÁTSZANI AZ, AKINEK MINDENT ELŐÍRTAK?

EKLER DEZSŐ REFORMÁTUS ÓVODÁJA | GYÖMRŐ

02

A Magyarországi Református Egyház 2018-ban indította el országos óvodaprogramját, amelynek keretében 66 intézmény újult meg, illetve 46 helyszínen emeltek új óvodát. A programot Magyarország Kormánya 35 milliárd forint vissza nem térítendő támogatással finanszírozta. A cél egyszerű volt és világos: korszerű nevelést szolgáló környezetet teremteni. Az eredmény: 2949 új óvodai, valamint 177 mini bölcsődei férőhely, több mint 450 új munkahely, amelyből legalább kettőszázat óvodapedagógusok töltöttek be.

- 01 Főbejárati homlokzat, amelynek dinamikus aszimmetriája abból eredt, hogy a Kassai út felé eső szakaszon a tetőtérbe kerültek azok a helyiségek, amelyeket az előírások szerint nem kellett a foglalkoztatókhoz kapcsolni
- 02 Kassai úti főhomlokzat. Egy hosszú rámpa biztosítja az akadálymentes megközelítést
- 03 Monumentális homlokzat az oldalkert irányából a személyzeti bejárattal. Az íves falkonzolok célja az volt, hogy oszlopok nélkül teremtsék meg a „tornáctető” szerkezetét

03

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Ekler Dezső

FOTÓ | PHOTO
Bujnovszky Tamás

SZERZŐ | AUTHOR
Wesselényi-Garay Andor

—Az ország minden részét lefedő programot az Óvodafejlesztési Projektiroda koordinálta, az egyház négy kerületét érintette, és minden fejlesztés – a helyi igények figyelembevételével ugyan, de – egyedi tervezési és kivitelezési eljárással valósult meg. A gyerekeket fogadó első intézmények 2021 szeptemberében nyíltak meg, 2022-ben és 2023-ban újabbak követték őket, közöttük Ekler Dezső három óvodája Mándokon, Gyömrőn és Dunaharaszton. Ezt a 2022-ben átadott három épületet sajátos formai asszonánc köti egymáshoz, amelynek stílári eredete az Ekler által hat évvel korábban tervezett nyíradonyi gyümölcsleüzem formálásában keresendő. [1] Meglehet, elválaszthatatlan egységként tárgyalja majd az építészettörténet a három ovit, a továbbiakban a gyömrői kisdudóvót mutatjuk be részletesebben.

—Ekler Dezső tervezési tendereljáráson nyerte el a munkát, amelyet szinte elképzelhetetlenül rövid határidővel és büdzsével kellett elvégeznie. A rendelkezésre álló telek rendkívül szűk volt, a feszes program pedig kiélezte az elvárt négyzetméterekkel folytatott harcot. Mindez rendkívül ökonomikus alaprajzot eredményezett: a ház három telekhatár közé feszítve, szabályos téglalapként áll helyszínén, a lehető legnagyobb teret adva a kertnek és a foglalkozásoknak.

—A négycsoportos óvodában a csoportszobák délnyugati irányba, az összefüggő udvar felé tájolódnak. Ezeket

egy hatalmas előtér választja el a kiszolgálóegységektől: a Kassai út felé eső torna- és rendezvényteremtől, továbbá a konyhaiüzemtől és a személyzeti öltözőtől. A Kassai útra merőleges elrendezés lehetővé tette, hogy a fő helyiségek sora kiegészüljön egy elkülönített orvosi szobával.

—A gépkocsibeállók elkülönítetten, a kert légvégebe kerültek, kerítéssel leválasztva. A fő gyalogos bejárat az épület tengelyében nyílik, és előtérként a teljes épületen áthatol. A gazdasági bejárat a konyhai kiszolgálás, továbbá a bútor- és hulladékszállítás céljára az oldalkert felől biztosított.

—Az alaprajzi kompozíció egyszerű téglalap formát ölt, kompakt tömegképzéssel és racionális belső renddel. A különböző belmagasságú helyiségek (csoportszobák, kiszolgálóegységek, rendezvényterem, emeleti irodák) térarányai az épület enyhén emelkedő nyeregterető-formájában tükröződnek. Alacsonyak a hátsó kiszolgálórészek és a foglalkoztatók, míg a legmagasabb terek a többcélú tér és az emeleti adminisztráció számára biztosítottak. A folyosó felé egyre magasabbak a csoportszobák belső részei is.

—Az utcai és oldalkerti homlokzatok zártabbak, egyszerű nyíláskiosztással. A kert felé néző homlokzat ezzel szemben teljes felületen üvegezett, így a csoportszobák teraszai hangsúlyosan jelennek meg. A színezési koncepció a lakókörnyezet karakteréhez illeszkedik: világosszürke

05

07

04

04

vakolat, középszürke fémlemez tetőfedéssel. Az utcai kerítés tömör és áttört mezőkből áll: acélpálcás szakaszok impregnált zsalukő lábazatokkal és áttört kapuszárnyakkal váltakoznak, követve a környezet anyag- és színvilágát.

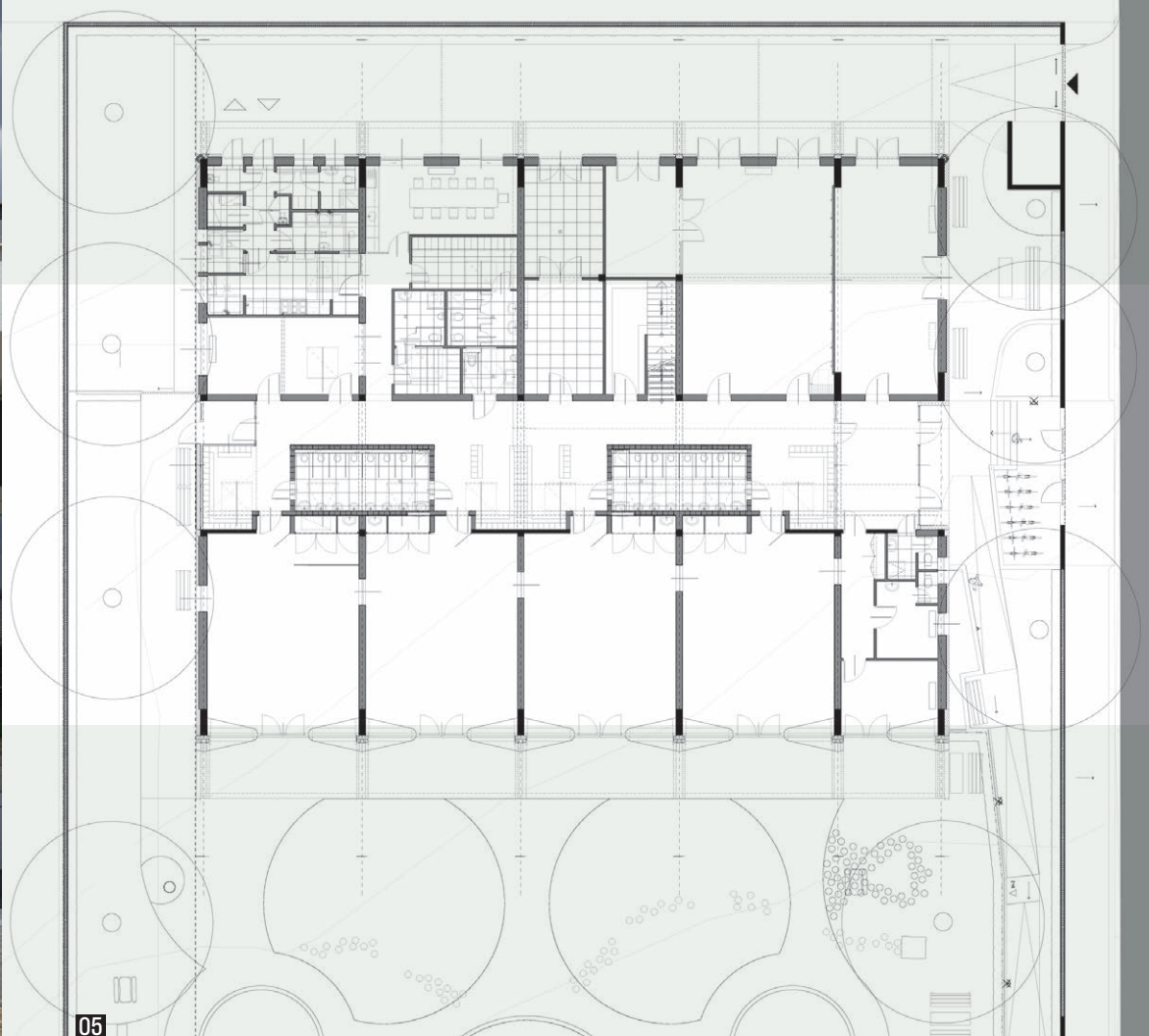
—A program aszimmetriája – hogy tudniillik a tetőtérbe csak az alaprajzi igények egyharmada kerülhetett – sajátos és szerencsés kétarcúságot eredményezett az épület tömegében és a homlokzatokban. A Kassai úti főhomlokzat dinamikus részaránytalansága a hátsó kerti bejáratnál már csaknem tükörtengelyes homlokzatra vált. Végeredményként olyan monumentális együttest kapunk itt, amely egyszerre idézi Étienne-Louis Boullée temetkezési emlékművét és Robert Venturitól a Vanna Venturi-házat. Tisztában vagyok azzal, hogy mindez csak ráolvasás, ám e szűkös keretek között megvalósított óvoda lenyűgöző tulajdonságának épp azt vélem, hogy

01
02
03

folyamatosan csábít a legeltérőbb interpretációkra, az erős olvasatokra.

—Elsőként a forma. Az ovi – ahogy már erre utaltam – a nyíradonyi gyümölcsleüzem formai variánsának tűnik az íves falkonzolok miatt. Csakhogy Gyömrő nem pontosan arról szól, mint Nyíradony. Utóbbi ugyanis Ekler Dezső metafora- és nagyításméletének építészeti példája, [2] amely a kiharapás motívumára épül. A geometria szintjén megtaláljuk Gyömrőn is a körívek motívumképző erejét, például a főbejárat és a közép folyosó kialakításában. A ház gerinctengelye képzetes dongaboltozatként tárja fel a helyiségeket. Ebbe a tengelybe feszülnek be a foglalkoztatók vizesblokkjai, íves tetejű tömegként visszahozva a folyosótér helyenként rejtett építészeti jellegét, a dongát. A kompozíció sajátos pulzálást biztosít a belső térnek, amelyhez mint „háttérhez az alak” viszonyul a vizesblokk. Ráadásul Ekler az „összetettség és ellentmondás” [3] elveit követve a dongaívek tengelyét

06
08

- 04 A foglalkoztatók teljes üvegfelülettel nyílnak a kert felé. Az átmeneti tér az íves falkonzollokkal gyámolított tető alatt alakul ki. A foglalkoztatók elé tervezett lócad „eltolják” a forgalmat a homlokzattól annak érdekében, hogy az ovisok még véletlenül se verjék rohángálás közben fejüket az ívekbe
- 05 Földszinti alaprajz. A rajzon a felső traktusban a négy foglalkoztató és a bejárat mellett az elkülönítő az orvosi szobával. A folyosó másik oldalán az utca felé a többrendeltetésű rendezvényterem, amely imateremként is működhet. A bal sarokba a személyzeti öltöző és a konyhaüzem került

a foglalkoztatók irányába tolja el, ezért a vizesdobozok íves falai a csoportszobákban is megjelennek. Mindez viszont a foglalkoztatókat teszi játékosá, zezugossá. Csak néhány mozdulat eredménye, és mégis: épületléptékű játszótér-diagramként jelennek meg a belső terek. Erősíti ezt a képzetet, ahogy Ekler a vizesdobozok felső sarkait levágva enged természetes fényt a mellékhelyiségekbe. A gesztus feloldja ezeknek az elemeknek a ház jellegét, helyette egy építőjáték kúbsaiként engedi láttatni azokat. Mindez azért figyelemre méltó, mert nem színekkel vagy ornamentikával, hanem sajátlagos térbeli kompozícióval éri el hatását.

—Míg a középfolyosó a dongaív ürügyén válik a tér és a test játékterévé, addig ugyanez a motívum megfigyezte – vagyis féldongaként – az elvétel, a hiány gesztusával fogja össze a csoportszobák kerti teraszait. Miközben az íves falkonzollok a foglalkoztatók ritmusa szerint osztják

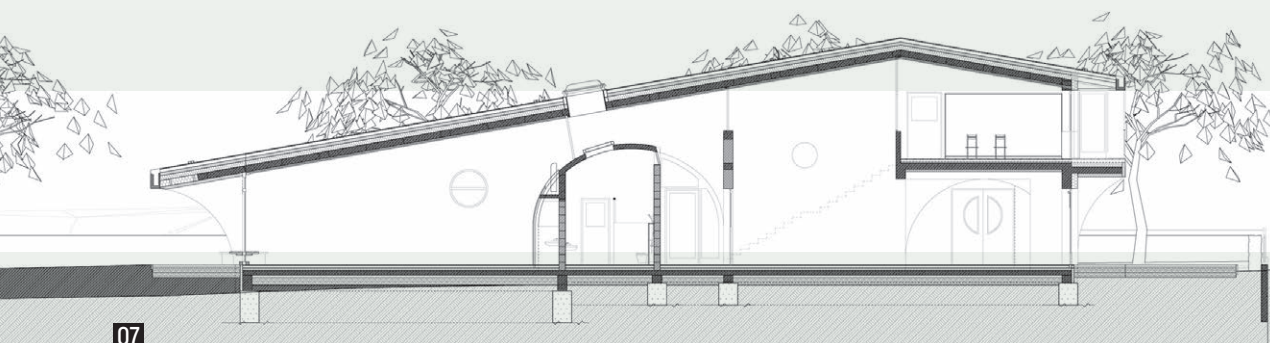
a teraszt, különösképp rövidülésben tűnik úgy, hogy a teraszor mégiscsak egyetlen, hosszú térelem.

—Ekler Dezső építészetszínalási gyakorlatától nem lenne idegen, ha a gyömrői óvodát emlékműnek néznénk, mert némiképp az is. Nem üzenet, hanem valamiféle visszhang. Akárha egy gyümölcshéjban őrzött formaemlékezet. Egyszerre pragmatikus és enigmatikus: sürgető állami program szorításában épült, de saját gesztusrendszerét Ekler Dezső szükségességére ellenére sem lehet pusztán funkcionális válaszként olvasni. [4] A ház a használat során szelődik el és tárja fel közben azt, hogy egy óvoda nemcsak helyiséglista, hanem interpretálható forma is; nemcsak hely, hanem értelmezési lehetőség is. Nemcsak ház, hanem térbe rögzült pedagógiai program. És ha majd nem lesz gyermekzsivaj a kissé sivatagossá változtatott udvaron, akkor is marad valami az épületnyi kérdésből: miképp tud játszani az, akinek mindent előírtak?

09
10

06

07

- 06 A többfunkciós terem belülről. Erre galériaként nyílnak az irodatermek az emeletről, a bal oldali nyílássor pedig az előtér irányába ömleszti tovább ezt a helyiséget. Az elrendezés arra is lehetőséget ad, hogy az ablaksorok megnyitásával gravitációsan, a tetősík alatt szellőztessék át a tereket
- 07 Metszet. A tetőtérbe került irodákból közvetlen térbeli kapcsolat nyílik a rendezvény- és tornateremre, amelyik a felső ablaksávon keresztül kapcsolódik a folyosóhoz. Mely folyosótér ugyancsak a felső ablaksávokon keresztül kap fényt a foglalkoztatók irányából. Ez a megnyitás lehetővé teszi, hogy a felső szintről feltáruljon a teljes keresztirányú térszerkezet. A metszeten jól látszik, ahogy a tetősíkba helyezett felülvilágítók engednek fényt a vizesblokkok nyílásain keresztül is

- 08 A falon látható kör alakú nyílás a szomszédos teremre néz, ezzel is tompítva a foglalkoztatók szobajellegét, elválasztottságát
- 09 Előtér az öltözőszekrényekkel. Noha a házat feltáró tengely térbelileg tagolt, mégis úgy tűnik, mintha szervezőelemként egyetlen képzetes dongát dugott volna keresztül Ekler a házon
- 10 Látványterv a belsőről. Itt még hiányzik a vizesblokkok saroklecsapása

08

09

IRODALOM

- [1] Uhl, Gabriella: „A vidéki építészeti újratervezése”, *Octagon: Architecture & Design*, No 176, 2022, pp: 118–125.
- [2] Ekler, Dezső: *Tértörténetek*, L'Harmattan, Budapest 2018.
- [3] Venturi, Robert: *Complexity and Contradiction in Architecture*, The Museum of Modern Art Papers on Architecture, The Museum of Modern Art, New York in association with the Graham Foundation for Advanced Studies in the Fine Arts, Chicago Distributed by Harry N Abrams, Inc, New York Museum of Modern Art, 1966.
- [4] Ekler, Dezső: „A borászat mint domb-metafora”, *Metszet*, Vol 13, No 6 (2022), pp 30–37, DOI: <<https://doi.org/10.33268/Met.2022.6.4>> [utolsó belépés: 2025-07-02].

10

MUNKATÁRSÁK: Győri Balázs, Köves Bálint | STATIKA: Kovács István | SZERKEZETTERV: Dudinszky Orsolya | ÉPÜLETGÉPÉSZET: Sor Zoltán | ELEKTROMOS TERV: Nyári Ilona | KERTÉSZET: Herr Hajnalka | ÚTTERV: Fekete Zsolt | GEODÉZIA: Ifj. Jeles Zoltán, Kiss Albert | TALAJMECHANIKA: Németh Gyula, Schell Péter | KÖZMŰVEK: Bartha Miklós, Gróh János | AKADÁLYMENTESÍTÉS: Horváthné Korinek Judit | KONYHATECHNIKA: Kauser Tibor